

Kandikó József – Bertáné Varga Judit

Egy sikeres program a külhoni magyar értelmiség erősítéséért

A Collegium Talentum öt éve

Successful Program to Help Hungarian Intellectuals Beyond the Borders

Five Years of Collegium Talentum

Összefoglalás

A Collegium Talentum, a külhoni magyar tehetségeket támogató rendszer 2011 óta működik a Kárpát-medencében. A program célja, hogy a határon túli magyar értelmiségi, egyetemi oktatói és kutatói utánpótlás számára tudományosan felkészült, nemzeti és európai szinten tájékozott fiatalokat képezzen, akiket a szakmai fejlődés mellett a nemzeti értékek közvetítése is vezérel. A program évente 90 elit fiatal doktórandsz tervszerű előrehaladását segíti, jelentősen hozzájárulva ezzel a határon túli magyar elítválság megoldásához. Mostanra háromszáznál több Kárpát-medencei értelmiségit kapcsolt be a tehetség-támogatási rendszerbe, és szervezte eredményesen működő nemzeti elkötelezettségű, külhoni oktatói és kutatói hálózatá.

Summary

Collegium Talentum, a support system for Hungarian talents beyond the borders, has been operating since 2011 in the Carpathian Basin. The aim of the program is to train young researchers scientifically well-grounded by both national and European standards, who can serve as fresh blood for academic institutions, and are

DR. KANDIKÓ JÓZSEF főiskolai tanár, Edutus Főiskola (kandiko.jozsef@edutus.hu), BERTÁNÉ DR. VARGA JUDIT történész, oktatásszervező, Edutus Főiskola (collegiumtalentum.oktatasvezeto@edutus.hu).

inspired, in addition to making a scientific career, by their commitment to convey national cultural values. The program helps the scheduled progress of 90 young doctoral students, thus significantly contributing to mitigating the crisis caused by the lack of intellectuals beyond the borders. To date more than 300 intellectuals have been involved in the programme from the Carpathian Basin and a successfully operating network of professors and researchers committed to national values has been organized.

Ünnepi ülésre gyűltek össze 2016. június 11-én a Collegium Talentum határon túli kollégistái a Magyar Tudományos Akadémia Kupolatermében. A 2015/2016-os akadémiai évben aktív 74 kollégista közül 24-en már azért jöttek, hogy a hároméves támogatási időszak lezárásaként átvegyék a teljesítményüket igazoló oklevelet, és egy tiszteletpéldányt az immár harmadszor megjelenő, a végzős kollégisták kutatási eredményeit bemutató *Intelligens háló 2016* című tanulmánykötetből.

A Collegium Talentum szervezete 2010 nyarán jött létre az akkori Modern Üzleti Tudományok Főiskolája Szenátusi határozata alapján, és támogatási tevékenységét – a Bethlen Gábor Alap Zrt. forrásaira építve – 2011 januárjában kezdte meg. Küldetése, az egykori Selye Láthatatlan Kollégium mintájára, az elszakadt nemzetrészek területén támogatni és közösségbe kovácsolni a magyar tudományos és oktatói elitréteget. A cél a határon túli 30 ezer magyar egyetemista közül évente felkarolni a 30 legtehetségesebbet, és három éven keresztül nemzetközi szintű tehetséggondozásban részesíteni őket. A láthatatlan kollégium elvére épülő, egyénenkénti szakmai tutoriális képzésen alapuló és széles körű műveltséget, valamint pénzügyi támogatást biztosító rendszer egyedülálló a határon túli közösségformálásban. Küldetésünk a határon túl létrejött magyar nyelvű felsőoktatási intézmények számára tudományos fokozattal rendelkező, magyar nyelven tanítani tudó oktatói gárda kiépítése, felerősítése és folyamatos minőségi utánpótlásának biztosítása.

A politikai háttérét a magyar nemzetpolitikáról készített, *A nemzetpolitikai stratégia kerete* című KIM-anyag biztosította,¹ amelynek 3.2.4. pontja a tehetséggondozásról a következőket fogalmazta meg 2011-ben: „A magas szintű, minőségi tudással felvértezett fiatalok szerepének kiteljesedése nagyban hozzájárulhat a magyarság kulturális és gazdasági potenciáljának megerősödéséhez. A tehetséges fiatalok számára ezért kiemelt figyelem szükséges. A tehetséges fiatalok megtalálása, felfedezése és továbbképzése különböző speciális, célzott programok által kell hogy megvalósuljon. Ilyen fontos programként említhető meg a Collegium Talentum tehetséggondozó program, melynek célja, hogy a külhoni területekről felkarolja a kimagaslóan tehetséges magyar fiatalokat, és olyan speciális minőségi tudást nyújtson számukra, amellyel megállják a helyüket a nemzetközi szintű tudományos életben.”

A Collegium Talentum az elmúlt öt és fél évben a határon túl felnövekvő magyar értelmiség egyik fontos bástyája lett, amely az anyaországgal együtt öt országban köti össze a kibontakozó fiatal magyar tehetségeket az egyes tudományterületek is-

mert kutatóival, professzoraival. Alapvető célja a külföldi magyar értelmiségi utánpótlás segítése és a határon túli tudományos oktatói elit erősítése a kutatói pályát lendületbe hozó távlatok megnyitásával. E cél megvalósítása érdekében a Collegium Talentum a határon túli magyar értelmiségi utánpótlás számára tudományosan felkészült, nemzeti és európai szinten tájékozott fiatalokat képez, akiket a szakmai fejlődés mellett a nemzeti értékek közvetítése is vezérel. A program a fiatal kutatók tervszerű szakmai előrehaladását segíti, jelentősen hozzájárulva ezzel a külföldi magyar elitválság megoldásához. A Collegium Talentum így szerepet vállal a magyar anyanyelvű mesterképzésben (vagy az osztatlan képzés 5. tanévétől) részt vevő egyetemi hallgatók, továbbá doktoranduszok értelmiségi pályára történő felkészítésében. A hároméves támogatási program keretében a kollégistákat szakmai kutatásaikban szakterületük professzorai közül választott személyes tutor segíti. A kollégisták kiválasztásánál nincs tudományági megkülönböztetés. A kollégium tagjait, a kollégistákat negyedévenként a nemzeti tudatot és összetartást erősítő képzések és tréningek formálják erős közösséggé, Kárpát-medencei intelligens hálóvá. A Collegium Talentum megteremti a szervezeti és infrastrukturális feltételeit annak, hogy a kollégisták egyetemi tanulmányaik végzése mellett egy magas színvonalú, igényességgel működő, nemzeti és tudományos hálózatépítő tevékenységet folytató közösség tagjai legyenek.

A Collegium Talentum az elmúlt öt év alatt teljesítette ezt a célt, és legfőbb eredményének az tekinthető, hogy a Kárpát-medencei fiatal oktató-kutató közösség számára olyan platformot hozott létre, ahol találkozik, vitázik és fejleszti egymást a nagyváradi történezdoktorandusz az ungvárral, a kolozsvári mikrobiológus a pozsonnyal, a székelyföldi néprajzos a felvidékkel, a délvidéki matematikus a kolozsvárral. A Collegium Talentum támogatási programja a felvidéki, a kárpátaljai, az erdélyi és a délvidéki Kárpát-medencei nemzetrészen nemcsak a fiatal értelmiség magyarságtudatát és nemzeti összetartozását erősíti, hanem bővíti a magyar tudományos és társadalmi elitréteget a szülőföldön maradás bátorításával. Most már igazolható, hogy valamennyi határon túli magyar felsőoktatási intézményben jelen vannak a Collegium Talentum segítségével ledoktorált fiatal oktatók, kutatók. Itt nemcsak a magyar állam részéről is segített Selye János Egyetemre, a Sapientia EMTE-re, a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolára és a Szabadkai Főiskolára kell gondolnunk. A Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemen, a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen, a pozsonyi Comenius Egyetemen, az Ungvári Nemzeti Egyetemen és az Újvidéki Egyetemen egyaránt oktatnak már a Collegium Talentum egykori vagy éppen jelenlegi támogatottjai.

A 2011 és 2015 közötti időszakban a Kárpát-medence különböző felsőoktatási intézményeinek hallgatói, elsősorban doktoranduszai közül összesen 152 fő részesült a Collegium Talentum támogatásában, akikkel ma is szoros, élő kapcsolatunk van, hiszen részben még most is aktív kollégisták, részben az egyre növekvő Alumni hálózat tagjai. A 152 felvett kollégista közül 54 fő végezte el a teljes hároméves támogatási ciklust, jelenleg 74 fő tekinthető aktív kollégistának. Huszonkét kollégista hagyta el

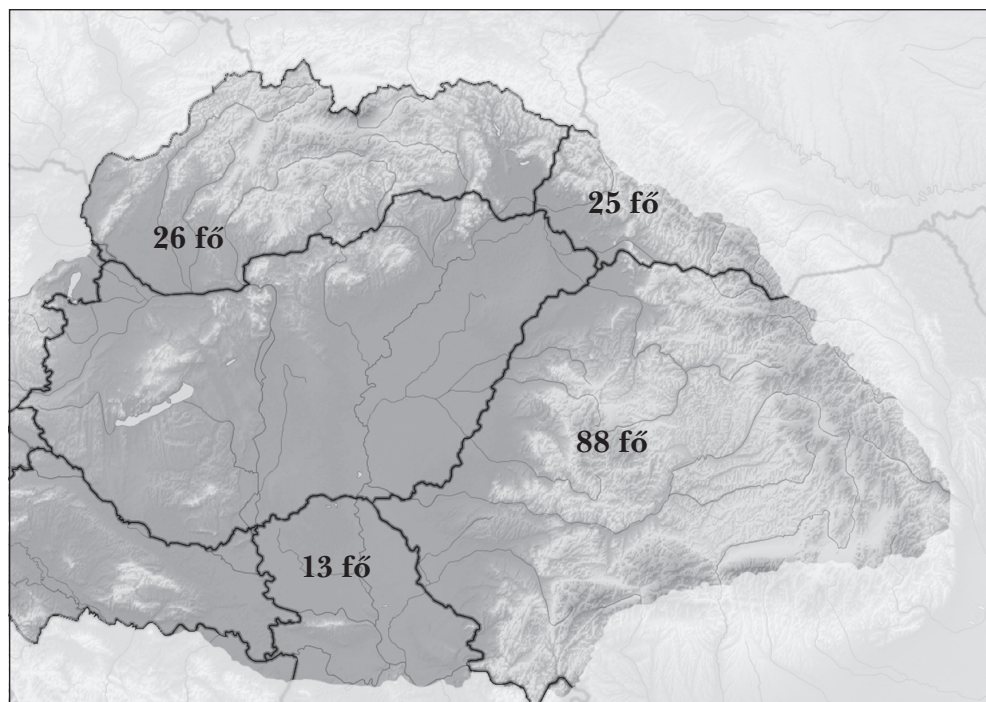
idő előtt a kollégiumot, szakmai vagy személyi (egészségügyi vagy családi) okokra hivatkozva. A tudományos fokozatot szerzett volt kollégisták egyharmada már belépett a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjai közé.

Kollégiumi tagság

A Collegium Talentum létszáma egyidejűleg maximum 90 fő kollégista (három évfolyamban, évente 30 fő) és kollégistánként egy tutor. A tehetséggondozó program hat egyetemi féléven keresztül nyújt támogatást a felvételt nyert kollégisták számára. Halasztási lehetőség nincs. Ezen időszak alatt a kollégista havi ösztöndíjban, egyéb címzett pénzügyi támogatásban, szakmai tutor személyes támogatásában és negyedévenként háromnapos képzésekben részesül.

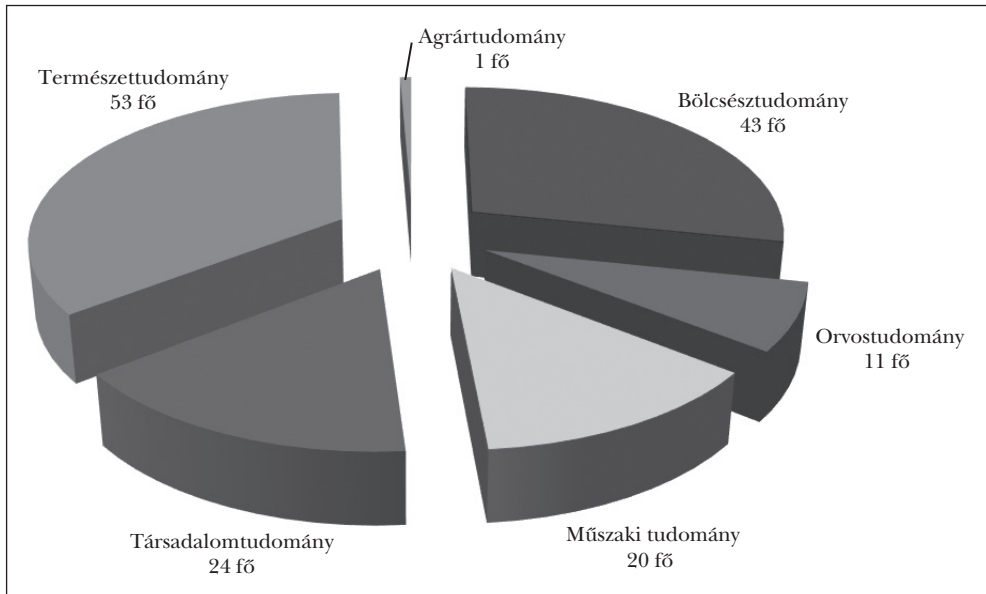
A tutor a kollégista tudományos szakterületének elismert oktatója, kutatója, aki az első támogatási évben lehet a kollégista saját intézményi témavezetője, de a második évtől más intézményből kell szakmai vezetőt, tutort választani. Ebben segítséget nyújt a korábbi tutor és a Collegium vezetése is. Tutorváltás a három támogatási esztendő alatt csak egyszer lehet. Egy tutor legfeljebb két kollégistának lehet a szakmai vezetője.

1. ábra: A Collegium Talentum kollégistáinak régiók szerinti megoszlása a 2011 és 2015 közötti időszakban

Forrás: A Collegium Talentum éves beszámolóí.

2. ábra: A Collegium Talentum kollégistáinak tudománycsoportok szerinti megoszlása a 2011 és 2015 közötti időszakban

Forrás: A Collegium Talentum éves beszámolója.

A kollégistával és a tussal féléves támogatási szerződés alapján, mely rögzíti a kollégista és a tutor kötelezettségeit és jogait, folyik a munka és az ösztöndíj kifizetése. Félévenként, a szerződéskötés alkalmával kell nyilatkozni arról, hogy a kollégista nem részesül más magyarországi állami támogatásban. Amennyiben a kollégista hallgatói jogviszonya a saját egyetemével megszűnik (végzés, kimaradás miatt), a Collegium Talentum tagsága is megszűnik. Emiatt – annak ellenére, hogy minden tanévben egy új évfolyam kerül be 30 fős kerettel – a tervezett 90 fős kollégistalétszámot rendszerint nem tudjuk teljesen feltölteni, az átlaglétszám félévenként 70-80 fő között mozog.

A regionális arányok nagyjából a magyarság szám szerinti alakulását követik, kivéve Kárpátalját. Ez azonban indokoltnak tekinthető, mert ott nyílik a legkevesebb lehetőség az anyanyelven való továbbtanulásra, különösen a doktori tanulmányok elvégzésére. Ugyanakkor az utóbbi időszakban ez a terület kiemelt célpontja a különféle támogatásoknak, a szülőföldön tartás erősítésének. A természettudomány reálisnál és célszerűnél alacsonyabb arányában sajnos a természettudomány iránti általános érdeklődés több évtizedes háttérbe szorulása érződik a vizsgált területeken is.

Amennyiben a kollégisták személyenkénti tutorait is számításba vesszük, az öt év alatt összesen 304 fő került tartós kapcsolatba a tehetséggondozás e meghatározott nemzetpolitikai célokat is teljesítő formájával a Collegium Talentum szervezésében és a Bethlen Gábor Alap támogatása révén. Ehhez kell még számolnunk azt a már több mint kétszáz előadót, tréneret, szakmai vezetőt, akik a képzéseken és különböző

programokon találkoztak a szervezettel. A Collegium Talentum hatóköre tehát már több mint félezer Kárpát-medencei magyar értelmiségit jelent.

A COLLEGIUM TALENTUM TÁMOGATÁSAI

Pénzbeli ösztöndíj

A kollégista egy tanévben 10 hónapra (két féléves szerződés keretében) havi 72 000 forint ösztöndíjban részesül, ami csak személyesen vehető át készpénzben a negyedévenkénti kötelező képzések alkalmával. (A személyes készpénzes kifizetés a garanciája annak, hogy a kollégisták a fontos kötelező képzéseken részt vegyenek.) Az ösztöndíj fejében elvárt, hogy a kollégista a Magyarországon tartott kötelező képzésekre maga finanszírozza az utazását, kutatásaihoz szükségszerűen vásároljon kutatási, kísérleti anyagokat, kisebb eszközöket, szakkönyveket.

A tutor szintén féléves szerződés keretében részesül ösztöndíjban, melynek összege egy évben 10 hónapra havi 50 000 forint. A tutor az ösztöndíjat banki átutalással kapja meg.

Szakmai tutori segítség

A kollégista szakmai előrehaladását a személyes szakmai tutor segíti a leghatékonyabban. A tutori rendszer az ösztöndíjas rendszer tanulmányait kiegészítő, személyre szabott foglalkozásokra épül. A kollégista kötelezettséget vállal, hogy tanulmányi átlageredményével és szakmai-tudományos előrehaladásával folyamatosan bizonyítja rátermettségét.

A tutor vállalja, hogy a Collegium Talentum vezetősége által meghatározott szempontok szerint, a kollégistával közösen kialakított munkaterv alapján irányítja és számon kéri a kollégista féléves munkáját, előrehaladását. Különösen fontos, hogy a tutor elősegítse a kollégista publikációs munkáját, szakmai beágyazódását. E célból felhívja a kollégista figyelmét a hazai és külföldi tudományos konferenciákra, ösztönzi az ezeken való részvételt. A tutor kiemelt figyelmet fordít az ösztöndíjas publikációinak elkészítésére, lektorálja azt, és aktívan segíti megjelenésüket. Havonta legalább két alkalommal végzi személyes segítő, szakértő munkáját. A tutori tanácsadás elektronikus formában is végezhető, de ez esetben az e-maileket archiválni kell.

Tutori tevékenységet csak olyan személy vállalhat, aki tudományos fokozattal rendelkezik, szakterületének elismert képviselője, és magyarországi vagy külhoni tudományos-kutató intézet vagy oktatási intézmény főállású vagy nyugdíjas volt munkatársa.

A tutor az ösztöndíjas teljesítményéről és előmeneteléről a szemeszterek végén írásos beszámolót (tutori beszámoló) készít, amelyben állást foglal az ösztöndíjas további támogatásáról. Ehhez kapcsolódva a tutornak joga van bármikor tájékozódni a kollégista munkatervben meghatározott munkájáról. A kollégista nem megfelelő együttműködése és előrehaladása esetén írásban tájékoztatja a Collegium Talentum vezetését.

Konferenciárésztvételi támogatás

A Collegium Talentum ösztönzi a kollégista hazai vagy külföldi konferenciákon való részvételét. Amennyiben a kollégista egy nemzetközi konferencián előzetes jelentkezés alapján elfogadott előadást tart, posztert mutat be, és ezzel dokumentált publikációinak számát növeli, a Collegium Talentumtól előzetes írásbeli kérelem alapján meghatározott keretek szerinti pénzügyi támogatásban részesülhet.

Idegennyelv-tanulásra való készítés

A kollégistáktól elvárt, hogy a támogatási időszak alatt két különböző idegen nyelvből (a szülőföldje szerinti államnyelv nem fogadható el) folyamatos előrehaladást érjen el. A kollégistának a folyamatos nyelvi előrehaladását félévente beszámolójában dokumentálnia kell, és két félév alatt egy szinttel feljebb kell lépnie, amit sikeres nyelvvizsga-bizonyítvánnyal kell igazolni. A sikeres nyelvvizsga költségeit megfelelő számla alapján a Collegium Talentum készpénzben megtéríti. Amennyiben a kollégista a nyelvvizsgaszintben előrelépést két félév alatt nem teljesít, a megfelelő nyelvvizsga-igazolás bemutatásáig csak csökkentett mértékű ösztöndíjban részesül. A nyelvvizsga bemutatása után ismét teljes ösztöndíjat kap, és újra két félév áll a rendelkezésére a következő nyelvvizsgaszint teljesítéséig.

Munkaterv- és beszámolóképzési kötelezettség

A kollégista köteles minden szerződött félévre önfejlesztési és kutatási tervet benyújtani, és minden félév végén erről előrehaladási jelentést, beszámolót készíteni a Collegium Talentum vezetése által meghatározott szempontrendszer szerint. A féléves munkatervnek konkrétan kell megfogalmazni a várható mérhető eredményeket, amelyek formája lehet nyomtatott vagy szóbeli publikáció. A kollégistának féléves munkatervében legalább két nyilvános szakmai megjelenést, bemutatható eredményt kell vállalnia, és azokat az előrehaladási jelentésében igazolnia kell.

Az előrehaladási jelentésben, a munkatervhez viszonyítva, több, esetleg más teljesítmény is szerepelhet, de mérhetően kevesebb eredmény nem fogadható el. Ebben az esetben a kollégista először figyelmeztetést kap, és a következő félévre csak csökkentett mértékű ösztöndíjban részesül, a második esetben a kollégista támogatási jogviszonya megszűnik. A kollégista teljesítményét a Collegium Talentum szakmai vezetése a féléves előrehaladási jelentés és az írásos tutori beszámoló alapján minden félévben értékeli, és a következő félév szerződéskötésénél figyelembe veszi.

Negyedévenkénti kötelező képzések

A Collegium Talentum tevékenységével és működésével a magyarországi kollégiumi múlt európai viszonylatban is kivételesen gazdag hagyományaihoz kíván kap-

csolódni, melyek szerint a kollégium független szellemi műhely, a tudományos élet legkorszerűbb eredményeit, a művészetek és a művelődés mindenkori értékeit közvetítő intézmény. Negyedévenként a nemzeti tudatot és összetartást erősítő képzések és tréningek formálják erős közösséggé a kollégium tagjait. E célból – a Collegium Talentum tehetség- és elitképzés-támogatási programjának sajátosságaként – a kollégistáknak egy háromnapos képzési programon kötelező részt venniük. A személyes részvétel motiválásához és érvényesítéséhez elengedhetetlen, hogy ezeken az alkalmon történik a rendszeres pénzbeli támogatások (valamint a konferenciárészvétel, nyelvvizsga-támogatás) kifizetése, és ilyenkor zajlanak a személyes megbeszélések és értékelések az egyéni munkatervek és beszámolók alapján.

A tehetséggondozás komplex feladata során törekszünk arra, hogy a kiemelkedő szakmai képességeken túl fejlesszük az eredeti gondolkodást, a kreativitást és a választott tudományterület, valamint a munkaközösség iránti elkötelezettséget, motivációt. A kötelező képzéseken ezért olyan környezetet biztosítunk, amelyben szakmailag, emberileg és magyarként is otthon érzik magukat a résztvevők.

A kollégisták a képzéseken sokféle tudományterületet érintenek, megtanulják az együttgondolkodás folyamatát. Előnyt jelent, hogy a fiatalok a legkülönbözőbb felsőoktatási intézményekből és szociális környezetből érkeznek, ezért koncepciónk szerves része a sokféle vélemény megismerése, ütköztetése, a vitakultúra elsajátítása, az egymásra és a társadalmi problémákra érzékeny értelmiségi réteg kinevelése. Az a törekvésünk, hogy kollégistáink az interdiszciplinaritás elsődleges hasznélvezői és megvalósítói legyenek.

Képzési koncepciónk alapértéknek tekinti, hogy a hat kollégiumi félév alatt a szakmai minőségen túl olyan pozitív magatartásmintákat sajátítsanak el támogatottjaink, amelyekkel szülőföldjük intézményeiben sikeresek, a döntéseket felelősségteljesen befolyásolni képes vezetők, aktív közéleti emberek legyenek. A képzések tartalmának összeállításakor célunk továbbá, hogy a tudományos közéletet leginkább foglalkoztató diskurzusokat, illetve a legújabb, kompetitív területeket megismerjék, lehetőség szerint már a kollégiumi időszak alatt ezekre bejussanak, ezeken dolgozzanak. Az egyéni tudományos teljesítmény biztosítása mellett – aminek garanciája a tutor-kollégista kapcsolat – a kooperációs képességekre és a személyiség fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt.

Kiemelten fontos témakörök, amelyek a képzések tartalmi kereteit meghatározzák, de azokra mindig egyedi szervezéssel, olykor visszatérő, de sokszor változó felkért szakértő előadókkal, trénerekkel kerül sor:

- Személyiségfejlesztés, kommunikációs készség fejlesztése, önismeret, közösség-építés;
- Magyar nemzetpolitika, nemzeti emlékezet, nemzeti ünnepek, a magyar kultúra, híres magyar példaképek;
- Lokális értékek és helyi nevezetességek, új kiállítások, magyar hagyományok;
- Tudománypolitika, tudománytörténet, magyar tudományosság külföldön, tudománykommunikáció;
- Pedagógia, neveléstörténet, nevelésmódszertan és oktatástechnika.

A képzéseken az előadókat, trénereket és technikai feltételeket (szállás, ellátás, egyes programok esetleges belépőjegyei, részvételi díjai, a programokra utazás költségei) a Collegium Talentum biztosítja. A kollégistát terheli a képzés helyszínére való oda- és visszautazás költsége. A képzés végén a kollégisták írásbeli értékelést adnak a programról. Ezek tapasztalatait a későbbi programok szervezésénél a Collegium Talentum vezetése figyelembe veszi.

A támogatott kollégista köteles részt venni a legkésőbb a kollégiumi félévek elején meghirdetett közös képzéseken. Ezek elmulasztása – kivéve az egészségügyi okot, amelyről orvosi igazolást kell benyújtani – ösztöndíjmegvonással járhat, tekintettel a képzések egy főre jutó költségeire. Az igazolatlan távollét miatt az esedékes ösztöndíjat sem kapja meg, és sem meghatalmazással, sem utólag nem vehető át. Az igazolatlan távollétet vagy idő előtti távozást a féléves teljesítmény értékelésénél is figyelembe veszi a vezetőség.

Téli akadémia

A többnyire az első naptári negyedben sorra kerülő Téli akadémia mindhárom évfolyam képviselőit tömöríti. Ez egy 4–6 napos kirándulási program, amelyen előzetes jelentkezés alapján nagyjából az aktív kollégisták fele vehet részt. A célpontok a magyar nemzeti történelem emlékhelyei, egyetemi városai. A többnapos együttlét és a kötetlenebb programszervezés miatt a résztvevők közötti személyes kapcsolatok erősödnek, és az adott helyszínen megismerik kollégista nemzettársaik eltérő társadalmi, tanulmányi és életkörülményeit, a Kárpát-medence természeti szépségeit, régi magyar városait. (Ilyenek voltak eddig: Újvidék, Zenta, Szabadka, Csíkszereda, Kolozsvár, Nagyvárad, Pozsony, Selmecbánya, Nagyszombat, Szeged, Pécs, Győr.) Az adott helyszíneken szakmai városvezetés, egyetemlátogatás, kutatóhelyek bemutatása és a helyi tutorokkal való személyes találkozás színesíti a programot. A Téli akadémia teljes utazási és szállásköltségét, belépő- és idegenvezetői díjait, valamint a szervezett étkezések költségeit a Collegium Talentum finanszírozza.

AZ ÖTÉVES MŰKÖDÉS EREDMÉNYEI

Publikációk

A tudományos szakmai előrehaladás legfontosabb mércéje (általában a doktori iskola követelményeivel összhangban) a publikációk száma és minősége. A publikáció lehet nyomtatott publikáció (szakkönyv, könyvfejezet, szakkikk, recenzió, nyilvánosan megjelent tanulmány vagy absztrakt, konferencián bemutatott poszter) vagy szóbeli publikáció (nemzetközi szakmai konferencián, hazai konferencián, egyetemi műhelyvitán, rendezvényen tartott nyilvános előadás, beleértve a kollégista hallgatói szintjének megfelelő TDK-részvételt is). Minthogy a kollégium elitképzés és tehetségtámogatás, az elvárt teljesítménynek többnek kell lennie a doktori iskolában általában előírt kutatási és publikációs kötelezettségnél. A munkatervben a megjelenés

tervezett, várható idejét és helyét, a beszámolóban, előrehaladási jelentésben a megtartott, megjelent publikációt a publicisztikai hivatkozás szabályai szerint pontosan meg kell jelölni.

Az elmúlt öt évben a kollégisták 427 előadást tartottak tudományos konferenciákon, amelyek közül 34 jelentős nemzetközi konferencián hangzott el. Ezek az adott konferencia programjában és kiadványkötetében is megjelentek, és bővítették az előadó kollégisták tudományos eredménylistáit. Minden évben több kollégista vesz részt az egyes országrészek egyetemei által szervezett Nemzetközi Tudományos Diákköri Konferenciákon, illetve kimondottan a doktoranduszok számára szervezett megmérettetéseken.

A szakkönyvek, szakkönyvfejezetek, illetve a szaklapokban közreadott publikációk száma 535. Ezek nagy számban a különböző tudományterületek neves külföldi szaklapjaiban jelentek meg, de találhatóak közöttük teljes szakkönyvek, könyvfejezetek és oktatási anyagok is. A publikációk fele idegen nyelvű, többnyire angol. A természettudományos szaklapokban a kollégistáink által megjelentetett cikkek összesített impact faktora meghaladja a harmincat.

Tudománykommunikációs szerepvállalás

A kollégista – előadással, referátummal vagy korreferátummal – köteles részt venni a Collegium Talentum által szervezett konferencián, műhelyvitán vagy egyéb rendezvényen, valamint köteles a kollégium vezetősége által kért publikációt elkészíteni a szervezet eredményeinek nyilvánosságra hozatalához.

Konferenciák a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából

Az őszi képzések egyikére a Magyar Tudomány Hónapja időszakában, novemberben kerül sor. A képzés keretében, az elsőéves kollégisták bemutatkozása céljából, a Collegium Talentum nyilvános konferenciát szervez, amelyre a tutorokat is meghívja. Az előadásokat a nyilvános konferencia keretében szakmai kérdések követik, a későbbi zárt körű műhelyvitán előadás- és prezentációs technikai kérdések megbeszélésére kerül sor.²

Újszerű tudománykommunikációs projektek

A Collegium Talentum a felsőbb éves kollégisták számára minden tanévben közzétételi lehetőséget szervez a támogatási időszak alatt végzett kutatási eredményeik prezentálására. Az alkalom lehetőséget ad arra, hogy a kollégisták tapasztalatokat szerezzenek az újszerű tudománykommunikációs eszközök elkészítésében, használatában. Így a kollégisták tudománycsoportjainak és témáinak ismeretében poszter vagy Science Slam (tudományismertető kisfilm) bemutatására nyílik lehetőség. A program színvonalát a versenyszellem erősíti, melynek feltételeit, tudománykommunikációs szempontból való szakmai zsűrizési módját és díjait a vezetőség előre meghirdeti.

Poszterbemutató és -verseny

2013-ban a Collegium Talentum történetében először került sor poszterbemutatóra és -versenyre. A 46 felsőbb éves kollégista poszterét kiállítottuk a Magyarország Házában. Az első alkalom volt a kollégium életében, hogy egy nagyrendezvényvel tudatosan vállalta a tudományos élet és a széles nagyközönség előtt az indulása óta elért szakmai eredményeket.³ Másik célunk a poszterkiállítással és -versennyel az újonnan felvett kollégisták ösztönzése, és a kutatói pályájukon való tudományos kommunikáció egyik formájának mintaszerű bemutatása volt. A poszterverseny gondolatának felmerüléséről, a verseny kiírásáról, a poszterkészítés menetéről és technikai folyamatáról tájékoztatást adtunk, konzultációs lehetőséget biztosítottunk a kollégistáknak. A tutoraik lektorálásával összeállított szakmai anyagot egy előre meghatározott nyomdai keretben kellett elhelyezniük. A kiállításra a posztereket nyomdai úton állítottuk elő, de minden poszterről készült egy A/4-es méretű színes szórólap is, amelynek hátlapján a kollégista életrajza volt olvasható. Ez egyben a rendezvény sajtóanyaga is volt, és a szélesebb körű tájékoztatáshoz is felhasználtuk.⁴

Science Slam

A tudománykommunikáció hagyományos keretéből kitörő Science Slam versenyek igazi otthona a színházak, klubok, szórakozóhelyek pódiuma, ahol közvetlenül a laikus közönségnek magyarázhatja el a pályakezdő tudós saját kutatása értelmét és hasznát. Az első Science Slam versenyt 2008-ban rendezték Darmstadtban. Németországban olyan sikeressé vált, hogy ma már központi szervezőirodája van, és a legnagyobb versenyekre elővetelben elkelnek a jegyek. Az első Európai Science Slamet Koppenhágában rendezték 2014 júniusában.

A hazai – egyelőre szerényebb – változatban fiatal biológusok, történészek, irodalomárok, egy-egy nyelvész és pszichológus, illetve építész és matematikatanár, filozófus és geográfus beszélt a nagyközönségnek eddig elért eredményeiről a saját maga alkotta, amatőr körülmények között, a modern információtechnikai eszközökkel filmre vett kreatív történetben. A kisfilmeket 2015. november 20-án az Edutus Főiskola Magyar Tudomány Ünnepe rendezvényén mutatták be.

Műhelyviták

Az elmúlt években két tudományos műhelyvitát tartottunk *A külföldi magyar nyelvű tudományos kutatómunka szellemi és infrastrukturális feltételei* címmel. Az elsőre Kolozsváron, a Babeş-Bolyai Tudományegyetemmel és a Kolozsvári Akadémiai Bizottsággal közösen került sor, a másikat Beregszászon a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolával együttműködve szerveztük. A Collegium Talentum bemutatkozott és tájékoztatókat tartott a BBTE-n Kolozsváron, a Sapientia EMTE-n Marosvásárhelyen, Felvidéken a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen és

a Selye János Egyetemen, valamint kétszer is részt vett a Bálványosi Nyári Szabadegyetemen.

Intelligens háló

A Collegium Talentum a végzős évfolyam részére – általában a hat féléves támogatás lezárásaként – a kollégistáknak a saját kutatási témájukról vagy annak valamelyik eredményéről készített lektorált szakcikket tartalmazó tanulmánykötetet készít, amelyet az oklevélátadó ünnepség alkalmából adunk át. A 2014-ben megjelent első kötetről Péntek János akadémikus, a Kolozsvári Akadémiai Bizottság akkori elnöke készített recenziót: „Nem kétséges, hogy a Collegium Talentumnak fontos szerepe lehet a határon túli magyar tudományosság két nagy gondjának enyhítésében. Az egyik az 1990 előtti három-négy évtizedben kialakult nemzedéki hiány. Az elmúlt két és fél évtizedben felnőtt és megfelelő pozíciókba is került egy új oktató és kutató nemzedék. Most a CT ösztöndíjasai ennek a folytonosságát, természetes rendjét biztosíthatják, pótolhatják a még meglévő jelentős hiányokat. És mint a kötet alapján tapasztalható, máris ezt teszik. A másik, ennél nehezebben enyhíthető gond a korábbi elszigeteltséggel, az államhiányos állapotból eredő szabályozatlansággal és a szubkritikus kutatói létszámmal, intézményhiánnyal összefüggő belterjesség, amely nem tiszteli kellőképpen a szakmai illetőséget, kompetenciát, és amely a folyamatos dialógus és kritika hiányában nem képes kialakítani az értékek valódi rendjét. Ez a fiatalok beilleszkedését is megnehezíti. Ennek ellenében működik a CT »hálója«, amely jelentős előrelépés a közös Kárpát-medencei képzési és kutatási térség alakításában. Ez az a határtalanítás, amelyre támogatáspolitikájával, kapcsolatrendszerével, presztízsével az Akadémia is törekszik.”⁵

ÚJ ÉS LEKÖSZÖNT KOLLÉGISTÁK

Felvételi eljárás

A Collegium Talentum – az éves finanszírozást garantáló tárgyalások és szerződéskötések után – általában az év tavaszi időszakában széles körű mozgósítással pályázatot ír ki a támogatott kollégisták körébe való jelentkezésre. A pályázat meghirdetése a határon túli magyar nyelvű felsőoktatási intézményekben, hallgatói, ifjúsági és szakmai szervezetekben plakátokon, online csatornákon, a közösségi médiában és roadshow formájában szervezett személyes kommunikációval történik.

Az írásban benyújtott anyagok értékelését a Collegium Talentum elnöke és oktatási igazgatója végzi, szükség esetén külső szakértők bevonásával. A jelentkezők mintegy fele kap meghívást szóbeli meghallgatásra, amelyre ötagú, a pályázók tudománycsoportjaihoz illeszkedő tudományos bizottság előtt kerül sor. A felvett harminc fővel – amennyiben az aktuális hallgatói jogviszonyukat igazolni tudják, és határidőre beküldik első féléves munkatervüket – a támogatási szerződést az első kötelező képzésen, október elején köti meg a Collegium Talentum.

Oklevéltadó rendezvény

A júniusi képzési programok egyik napján az akkor hároméves támogatási időszakot lezáró kollégisták részére ünnepi hangulatú oklevéltadó rendezvényt tartunk. Azok is oklevelet kapnak ilyenkor, akik – minthogy doktori címüket időközben megszerezték – nem részesültek hat féléven keresztül támogatásban, de teljesítették szakmai előrehaladási kötelezettségeiket. Ezen a rendezvényen adjuk át a Príma díjat is, amelyet a Collegium Talentum alapított a kollégiumi éveik során a tudásával, kutatói alázatával leginkább kiemelkedő, határon túli fiatal részére, aki személyével a Collegium Talentum küldetésében megfogalmazott célokat, a külföldi magyarságot erősítő helyben maradás és építkezés nemes feladatát is megvalósítja.

Alumni rendszer

A támogatási időszakot lezáró kollégista a Collegium Talentum Alumni szervezetének tagja lesz, amennyiben a Collegium Talentum küldetésével összhangban a szülőföldjén végzi szakmai munkáját. Az Alumni szervezet belépési nyilatkozatának aláírásával a volt kollégista elfogadja a működési szabályokat, és ha azokat betartja (pl. a Collegium Talentum népszerűsítése érdekében közösségi feladatokat vállal), részese lehet a Collegium Talentum Alumni támogatási programjainak és kedvezményeinek (rendezvények, kollégiumi programokhoz való kapcsolódás, nemzetközi konferencián előadás részleges támogatása stb.).

VISSZACSATOLÁSOK

A kollégistáktól alkalmanként, illetve dömpingszerűen beérkezett, spontán, olykor pedig – egy-egy rendezvény vagy esemény kapcsán – a vezetőség által módszeresen kért visszacsatolásokból kapunk képet a hároméves tehetséggondozó munka eredményeiről és hasznáról. A kollégium által kifizetett, döntően közvetlenül a kollégistáknak juttatott ösztöndíj lehetővé tette, hogy létfenntartásukhoz ne kelljen munkát vállalni, vagy a szükséges jövedelemkiegészítést kisebb időleterhelésű állással biztosíthassák. Így idejük és energiájuk nagy részét valóban a kutatómunkára fordíthatták. A kollégisták többsége a kollégium szellemiséget fejlesztő és közösségépítő szerepét nagyon fontosnak tartja, és a képzések által biztosított lehetőségekre, eredményekre mutat rá, emellett a magyarságtudat, a nemzeti összetartás erősítését szolgáló programokra is szívesen emlékeznek.

2016 elején értesültünk arról, hogy a Nemzetpolitikai Államtitkárság az ötéves Collegium Talentum eddigi működési formájának felfüggesztését, átalakítását tervezi.

A legutóbbi információk szerint a Collegium Talentum a Sapientia Hungariae Alapítvány keretei között folytatja működését 2016 őszétől, amelyre a források is biztosítottak, de a szerződés kötési folyamat 2016 augusztusában még nem kezdődött el.

JEGYZETEK

- ¹ Magyar nemzetpolitika. *A nemzetpolitikai stratégia kerete*. Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 2011.
- ² Néhány kiragadott példát felsorolunk arra, hogy az elmúlt években milyen témák kerültek sorra. 2012-ben: Grabovac Beáta, Újvidéki Egyetem: *A vajdasági egyenlőség és kényelvűség érzelmi kontextusai*; Sándor Bulcsú, BBTE: *A szimmetria a tőzszeindexek inverz statisztikájában*; 2013-ban: Vas Krisztina, MOGYE: *Rezisztenciaproblémák Staphylococcus aureus törzseknél*; Tötös Áron, Nagyváradi Egyetem: *A prostitúció politikai megítélése Magyarországon a XIX. század második felében*; Gogolák László, Újvidéki Egyetem: *Vezeték nélküli szenzorhálózatok alkalmazása ipari körülmények között*; 2014-ben: Makkai Júlia, BBTE: *Úrilányok Erdélyben – rózsaszín Erdély-mítosz regionális olvasatban*; Turóci Jolán, Ungvári Nemzeti Egyetem: *Az atomoktól a kvarkokig*.
- ³ A posztereken bemutatott kutatási témákra a nagy országos rádió- és televíziósatornákon (MTVA, MR1-Kossuth Rádió, Echo TV, Lánchíd Rádió) kívül az internetes tudományos fórumok (MTA Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsa, tehetseg.hu) is kíváncsiak voltak, valamint több hazai és külföldi újság is tudósított róla.
- ⁴ A poszterek a Collegium Talentum honlapján megtekinthetők. www.collegiumtalentum.com/index.php/rendezvenyeink/poszter-konferencia/95-a-collegium-talentum-poszterverseny-eredmenyei
- ⁵ Péntek János: *Talentumok az „intelligens hálóban”*. Magyar Tudomány, 2015/6.